

Předvídatelnost rozhodnutí

Z ústavního principu rovnosti (čl. 1 a čl. 37 odst. 3 Listiny, čl. 96 odst. 1 Ústavy) a právní jistoty (čl. 1 odst. 1 Ústavy), plyne požadavek na shodný výklad zákona ve srovnatelných případech, tedy princip předvídatelnosti rozhodování, který znamená, že účastníci právních vztahů mohou legitimně očekávat, že státní orgány budou ve skutkově a právně srovnatelných případech rozhodovat - v celkovém vyznění - stejně.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. II.ÚS 1966/18 ze dne 17.5.2019)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatele L. V., zastoupeného JUDr. J.Š., advokátem se sídlem Č.B., proti rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 8 As 94/2017-43 ze dne 24. 4. 2018 a usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 30 A 45/2017-64 ze dne 19. 4. 2017, za účasti Nejvyššího správního soudu a Krajského soudu v Brně jako účastníků řízení, tak, že rozsudkem Nejvyššího správního soudu č. j. 8 As 94/2017-43 ze dne 24. 4. 2018 bylo porušeno základní právo stěžovatele na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Toto rozhodnutí se proto ruší. V části směřující proti usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 30 A 45/2017-64 ze dne 19. 4. 2017 se ústavní stížnost odmítá.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a předchozí průběh řízení

1. Stěžovatel jako žalobce v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu požádal o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce z řad advokátů. Ve své žádosti uvedl, že jeho jediným příjmem je invalidní důchod ve výši 6 142 Kč měsíčně, na nájem ve výši 5 870 Kč měsíčně si musí půjčovat a kromě toho musí platit měsíčně 500 Kč jako doplatky za léky, které užívá, neboť podle žádosti trpí "těžkou depresí". Stěžovatel dále uvedl, že ustanovení zástupce z řad advokátů je nezbytné pro ochranu jeho práv, neboť jako právní laik není schopen se hájit sám. K žádosti stěžovatel připojil mimo jiné oznámení České správy sociálního zabezpečení o zvýšení důchodu na 6 142 Kč měsíčně a "potvrzení o zdravotním stavu", vydané jeho registrujícím lékařem, podle níž je stěžovatel "dlouhodobě dispensarizován a léčen [...] pro těžkou endoreaktivní depresivní fázi, trvale medikován, ale nedaří se dosáhnout kvalitní lékové remise". Podle názoru registrujícího lékaře by účast stěžovatele na soudním jednání mohla zhoršit jeho zdravotní stav a vzhledem ke stěžovatelově "impulsivnosti v jednání hrozí i nebezpečí konfliktu", který by podle registrujícího lékaře mohl mít pro stěžovatele vážné důsledky.

2. Krajský soud v Brně napadeným usnesením přiznal stěžovateli osvobození od soudních poplatků ve výši 90 % a zamítl jeho návrh na ustanovení zástupce z řad advokátů. Podle krajského soudu je úplné osvobození od soudních poplatků výjimečným institutem a i osoby s nízkými příjmy "by se měly na [soudních poplatcích za řízení] určitou měrou podílet". Krajský soud vyšel z údajů, které o svých poměrech uvedl stěžovatel v žádosti, a dospěl k závěru, že přiměřené je přiznat stěžovateli osvobození od soudních poplatků ve výši 90 %. Podle krajského soudu tak stěžovatel "bude povinen uhradit na soudním poplatku za podanou žalobu proti správnímu rozhodnutí pouze symbolickou částku ve výši 300 Kč namísto plných 3 000 Kč. I v případě částečného osvobození je dle krajského soudu možné rozhodnout o ustanovení zástupce z řad advokátů. Ve stěžovatelově případě to však není nezbytné pro ochranu jeho práv, a to vzhledem k předmětu sporu, předpokládané právní

složitosti věci, která "není nikterak vysoká", a vzhledem k tomu, že stěžovatel prostřednictvím vlastních podání prokázal, že se v právní problematice dobře orientuje a je schopen podrobné právní argumentace včetně vyhledání a citace soudní judikatury.

3. Stěžovatel podal proti usnesení krajského soudu kasační stížnost, v níž namítal, že nájemné činí 6 500 Kč měsíčně a že měsíčně potřebuje na živobytí částku 3 410 Kč, na kterou si kvůli nájmu musí půjčovat. Uvedl, že zástupce z řad advokátů mu měl být ustaven i kvůli tomu, že trpí těžkou depresí. Namítá, že žaloby nepřipravuje osobně, od roku 2012 je sepisují advokáti a on "je jen podepisuje".

4. V jiné stěžovatelově věci Nejvyšší správní soud rozsudkem č. j. 2 As 370/2017-25 ze dne 25. 1. 2018 stěžovateli ustanovil opatrovníka z řad advokátů a zrušil usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích, který stěžovateli nepřiznal osvobození od soudních poplatků a zamítl jeho žádost o ustanovení zástupce v řízení. V této věci stěžovatel ve své původní žádosti mimo jiné uváděl, že "nemá jiný příjem než důchod ve výši 6142 Kč měsíčně, a přitom pečuje o závislou osobu. Z uvedeného příjmu musí hradit nájemné 6500 Kč", což doložil oznámením České správy sociálního zabezpečení o výši důchodu za leden 2017 (bod 31). Na výzvu krajského soudu doplnil svá tvrzení a předložil smlouvu o podnájmu, smlouvu o poskytování služeb asistentem sociální péče a další doklady, dále poukázal i na své přechodné duševní postižení - těžkou depresi, kterou dokládal lékařskými zprávami (bod 33). Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že pokud měl krajský soud další pochybnosti o příjmech a výdajích stěžovatele "a měl jasnou představu, čím by je měl stěžovatel prokázat, měl vyzvat stěžovatele k jejich doložení, aby je ten mohl v rámci součinnosti předložit" (bod 40), přičemž "přechodnou psychickou poruchu stěžovatele [je třeba] zohlednit jako možnou překážku v možnosti obstarat si další finanční prostředky" (bod 41). Ačkoliv má "žaloba podaná stěžovatelem dostatečnou kvalitu", jeho zdravotní postižení má podle Nejvyššího správního soudu "nepochybně dopad na jeho možnosti vystupovat v soudním řízení", navíc podle Nejvyššího správního soudu nebylo možné odhlédnout od jiného usnesení krajského soudu, v němž stěžovateli zástupkyně z řad advokátů s ohledem na jeho zdravotní stav ustanovena byla.

5. V projednávané věci Nejvyšší správní soud nejprve dne 3. 7. 2017 ustanovil stěžovateli na základě jeho žádosti pro řízení o kasační stížnosti opatrovníka z řad advokátů kvůli jeho nepříznivému zdravotnímu stavu (přechodné duševní poruše).

6. Nejvyšší správní soud poté napadeným rozsudkem zamítl kasační stížnost stěžovatele. Uvedl, že osvobození ve výši 90 % se týká všech poplatkových povinností, jak plyne z výroku. I když stěžovatel nedoložil svá tvrzení o příjmech a výdajích, nekladl mu to krajský soud k tíži a vycházel z jeho tvrzení. Nejvyšší správní soud se ztotožnil se závěrem krajského soudu, že ve stěžovatelově případě není důvod k tomu, aby bylo výjimečně přistoupeno k úplnému osvobození od soudních poplatků. Podle Nejvyššího správního soudu stěžovatel až v kasační stížnosti tvrdí, že výše nájemného činí 6 500 Kč (původně tvrdil 5 870 Kč) a že "na živobytí si musí půjčovat" a k nově tvrzeným skutečnostem není možné v řízení o kasační stížnosti přihlížet. Nejvyšší správní soud se ztotožnil i se závěrem, že stěžovateli není třeba ustanovit zástupce z řad advokátů, protože "[z]e stěžovatelových podání, která činil (sepisoval) vždy osobně, nelze shledat, že by byl při uplatnění ochrany svých práv jakkoliv limitován svou zdravotní indispozicí a ani z lékařské zprávy [...] nevyplývá, že by stěžovatel vůbec nebyl schopen činit vůči soudu úkony (zejména písemná podání), nýbrž se zde naznačuje problematičnost jeho účasti při jednáních soudu." Podle napadeného rozsudku je Nejvyššímu správnímu soudu z úřední činnosti známo, že stěžovatel "má s vedením řízení před správními soudy bohaté zkušenosti (jen před Nejvyšším správním soudem vedl desítky řízení)". K tvrzení, že stěžovatel nesepisuje svá podání sám, ale že je připravují advokáti, podle Nejvyššího správního soudu nelze přihlížet a krajský soud tuto skutečnost ze spisu rozpoznat nemohl. V dalším řízení může krajský soud zvážit, zda stěžovateli nemá být ustanoven opatrovník.

II. Argumentace stran

7. Stěžovatel v ústavní stížnosti, která podle obsahu směřuje proti napadenému rozsudku Nejvyššího správního soudu a usnesení krajského soudu, namítá, že bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces "včetně práva na přístup k soudu, rovnost před zákonem a účinný právní prostředek nápravy" a právo na ochranu majetku, v této souvislosti stěžovatel odkazuje na čl. 11 odst. 1, čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod ve spojení s čl. 2 odst. 3 a 4 a čl. 4 Ústavy a dále na čl. 6 odst. 1 čl. 1 odst. 2, a čl. 10 Ústavy.

8. Stěžovatel uvádí, že mu bylo přiznáno jen částečné osvobození pouze od poplatku ze žaloby, nikoliv úplné osvobození od všech poplatků. Podle stěžovatele ho krajský soud nevyzval k odstranění vad žádosti a nepoučil ho o následcích jejich neodstranění. O vadách žádosti se stěžovatel dozvěděl až z napadeného usnesení krajského soudu, čímž krajský soud porušil zásadu zákazu překvapivých rozhodnutí a kontradiktornosti řízení. Stěžovatel dále brojí proti závěru, že k ochraně jeho práv není nezbytně třeba zastoupení advokátem, neboť z jeho podání vyplývá, že má potřebné odborné znalosti. Namítá, že i kasační stížnost mu sestavili dva advokáti v bezplatné právní poradně. Nejvyšší správní soud podle něj v jiné "právně i věcně shodné věci" rozsudkem č. j. 2 As 370/2017-25 ze dne 25. 1. 2018 zrušil usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích, který stěžovateli nepřiznal osvobození od soudních poplatků a zamítl jeho žádost o ustanovení zástupce v řízení (viz bod 5 výše). Nejvyšší správní soud v tomto rozsudku podle stěžovatele dovodil, že "stěžovatel má právo na úplné osvobození od soudních poplatků [...] a zastoupení opatrovníkem z řad advokátů", navíc mu úplné osvobození od soudních poplatků posléze Krajský soud v Českých Budějovicích přiznal. Nejvyšší správní soud tak podle stěžovatele porušil zásadu legitimního očekávání, že budou shodně posouzeny věcně a právně shodné věci. Ustanovení opatrovníka namísto zástupce z řad advokátů pokládá stěžovatel za "obezličku" a namítá, že odměna opatrovníka je řádově nižší než advokáta a je "spíše demotivující".

9. Nejvyšší správní soud ve svém vyjádření navrhl, aby byla ústavní stížnost odmítnuta jako zjevně neopodstatněná. Uvedl, že se námitky stěžovatele neliší od těch uplatněných v kasační stížnosti, a odkázal na napadený rozsudek. Podle Nejvyššího správního soudu se částečné osvobození vztahuje na veškeré soudní poplatky, nejen na poplatek za žalobu. Pokud jde o neustavení zástupce z řad advokátů, z podání stěžovatele nebylo patrné, že je nepíše stěžovatel sám, ale třetí osoby s právním vzděláním. Odkaz stěžovatele na rozsudek č. j. 2 As 370/2017-25 ze dne 25. 1. 2018 není podle Nejvyššího správního soudu případný, neboť "tvrzení a podklady, z nichž soud vycházel v poukazované věci, se dílem odchylovaly od těch [uplatňovaných nyní]", v této souvislosti Nejvyšší správní soud odkazuje na body 31 a 33 citovaného rozsudku. Správní soudy s ohledem na zásadu dispoziční nemohou za účastníka domýšlet jiné důvody a další skutečnosti, jež by opodstatňovaly vyhovění uplatněným návrhům. Závěrem Nejvyšší správní soud uvádí, že stěžovateli výhrady k ustanovení opatrovníka, a nikoliv zástupce kvůli odlišné výši náhrad poskytované za jejich činnost se netýkají stěžovatelových základních práv.

10. Krajský soud ve svém vyjádření navrhl, aby byla ústavní stížnost odmítnuta jako zjevně neopodstatněná, případně aby byla zamítnuta. Krajský soud odkázal na odůvodnění napadených rozhodnutí a zopakoval argumentaci v nich obsaženou.

11. Krajský úřad Kraje Vysočina se vzdal postavení vedlejšího účastníka řízení.

III. Hodnocení Ústavního soudu

12. Ústavní stížnost směřující proti rozhodnutím, které se věcně týkala osvobození stěžovatele od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů, splňuje předpoklady pro věcné projednání, zejména je přípustná [srov. nálezy sp. zn. I. ÚS 684/05 ze dne 4. 8. 2006 (N 149/42 SbNU 209), v němž bylo přezkoumáváno zamítnutí žádosti o ustanovení zástupce z řad advokátů; nebo nálezy sp. zn. IV. ÚS 121/11 ze dne 17. 5. 2011 (N 96/61 SbNU 489), který se týká přezkumu rozhodnutí o

osvobození od soudních poplatků a zastoupení advokátem].

13. Podle stěžovatele Nejvyšší správní soud napadeným rozsudkem rozhodl jinak než v rozsudku č. j. 2 As 370/2017-25 ze dne 25. 1. 2018, ačkoliv šlo o právně a skutkově totožné věci, navíc šlo o věc stejného stěžovatele.

14. Ústavní soud ve své judikatuře dovedl, že z ústavního principu rovnosti (čl. 1 a čl. 37 odst. 3 Listiny, čl. 96 odst. 1 Ústavy) a právní jistoty, která neoddělitelně patří ke znakům právního státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy), plyne požadavek na shodný výklad zákona ve srovnatelných případech. Jinak vyjádřeno, z těchto ustanovení vyplývá princip předvídatelnosti rozhodování, který "znamená, že účastníci právních vztahů mohou legitimně očekávat, že státní orgány budou ve skutkově a právně srovnatelných případech rozhodovat - v celkovém vyznění - stejně" [nález sp. zn. II. ÚS 2571/16 ze dne 8. 11. 2016 (N 214/83 SbNU 391), bod 16; srov. obdobně např. nález sp. zn. I. ÚS 3755/17 ze dne 15. 8. 2018, bod 25, či nález sp. zn. III. ÚS 252/04 ze dne 25. 1. 2005 (N 16/36 SbNU 173)].

15. V obecné rovině je rozdílná rozhodovací praxe soudů o totožných věcech nežádoucí. Jak Ústavní soud již v minulosti zdůraznil, materiální právní stát je vystaven mimo jiné na důvěře občanů v právo a právní řád. Podmínkou takové důvěry je stabilita právního řádu a dostatečná míra právní jistoty občanů. Stabilita právního řádu a právní jistota jsou ovlivňovány nejen legislativní činností státu (tvorbou práva), ale též činností státních orgánů aplikujících právo, neboť teprve aplikace a interpretace právních norem vytváří ve veřejnosti vědomí toho, co je a co není právem. Stabilitu práva, právní jistotu jednotlivce a v konečném důsledku též míru důvěry občanů v právo a v instituce právního státu jako takové proto ovlivňuje i to, jakým způsobem orgány aplikující právo, tedy především soudy, jejichž základním úkolem je poskytovat ochranu právům (čl. 90 Ústavy), přistupují k výkladu právních norem. Princip rovnosti před zákonem pak znamená, že zákon by měl být vykládán pro všechny případy splňující stejné podmínky stejně [nález sp. zn. II. ÚS 566/05 ze dne 20. 9. 2006 (N 170/42 SbNU 455); nález sp. zn. I. ÚS 3324/15 ze dne 14. 6. 2016 (N 113/81 SbNU 771), bod 16; nález sp. zn. II. ÚS 2588/16 ze dne 24. 11. 2016 (N 223/83 SbNU 481), bod 9].

16. Rovnost a předvídatelnost přitom Ústavní soud nevnímá absolutně, neboť i dvě rozdílná řešení (v rovině tzv. podústavního práva) v téže věci mohou být ústavně konformní. Je však nutné, aby obě tato řešení byla řádně, racionálně a ústavně konformně odůvodněna (viz nález sp. zn. III. ÚS 1441/17 ze dne 19. 12. 2017, bod 32, či nález sp. zn. II. ÚS 1189/15 ze dne 13. 12. 2016, bod 18). Stejně tak "změna judikatury není absolutně vyloučena, ale je namístě vždy, dospěje-li soud k závěru, že dosud aplikovaná interpretační alternativa není správná, tzn. že je z dobrých důvodů méně přesvědčivá než jiné nabízející se interpretace, a že i při zohlednění hodnoty právní jistoty a s ní spojeného zájmu na stabilitě právních (a tedy společenských) vztahů nelze dosavadní interpretaci přesvědčivě hájit. [...] pokud se soud domnívá, že by bylo vhodné se od judikatury odchýlit, musí toto své rozhodnutí podložit dostatečnými argumenty a zároveň vstřícným odlišným rozhodnutím uvést, proč považuje názor v nich obsažený za neudržitelný či právně chybný" [nález sp. zn. II. ÚS 2571/16 ze dne 8. 11. 2016 (N 214/83 SbNU 391), body 17-18].

17. Nedodržení těchto principů představuje porušení práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny (viz z poslední doby např. nález sp. zn. II. ÚS 387/18 ze dne 17. 8. 2018, bod 19).

18. Ústavní soud shrnuje, že z ústavního principu rovnosti (čl. 1 a čl. 37 odst. 3 Listiny, čl. 96 odst. 1 Ústavy) a právní jistoty (čl. 1 odst. 1 Ústavy) plyne požadavek na shodný výklad zákona ve srovnatelných případech, tedy princip předvídatelnosti rozhodování, který znamená, že účastníci právních vztahů mohou legitimně očekávat, že státní orgány budou ve skutkově a právně srovnatelných případech rozhodovat - v celkovém vyznění - stejně.

19. Napadeným rozsudkem Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost stěžovatele proti

rozhodnutí krajského soudu ve výroku, jímž byla zamítnuta žádost stěžovatele o ustanovení zástupce z řad advokátů. V jiné stěžovatelově věci však Nejvyšší správní soud rozsudkem č. j. 2 As 370/2017-25 ze dne 25. 1. 2018 naopak takové rozhodnutí zrušil. V citovaném rozsudku Nejvyšší správní soud výslovně zmínil, že i když má "žaloba podaná stěžovatelem dostatečnou kvalitu", jeho zdravotní postižení má "nepochybně dopad na jeho možnosti vystupovat v soudním řízení". V napadeném rozsudku je naopak kvalita podání stěžovatele důvodem, proč mu nebyl zástupce z řad advokátů ustanoven. Toto odlišné posouzení obdobného případu Nejvyšší správní soud nijak nevysvětlil. V okolnostech projednávané věci bylo povinností Nejvyššího správního soudu se se svým dřívějším rozsudkem vypořádat výslovně [Nejvyšší správní soud v napadeném rozsudku sám uvádí, že mu je z úřední činnosti známo množství sporů vedených stěžovatelem, takže si musel být vědom jiných svých rozhodnutí o stěžovatelových věcech. Navíc Ústavní soud v nálezu sp. zn. II. ÚS 2588/16 ze dne 24. 11. 2016 (N 223/83 SbNU 481), bodě 18, dokonce dovodil, že každý obecný soud by měl znát svou vlastní judikaturu a vypořádat se s ní bez ohledu na to, zda se jí účastníci řízení sami dovolávají]. Ústavní soud podotýká, že v rozsudku č. j. 2 As 370/2017-25 nebyla kvalita podání stěžovatele vůbec rozhodující, a proto nebyla relevantní otázka, kdo podání sepisoval, zda stěžovatel, nebo osoby s právním vzděláním. Pokud by to nyní obecné soudy za relevantní považovaly, je třeba, aby stěžovateli poskytly prostor uplatnit k tomu svá tvrzení.

20. V této situaci se Ústavní soud nemusí zabývat otázkou, zda je z pohledu základních práv stěžovatele rozdíl mezi ustanovením opatrovníka a zástupce z řad advokátů s ohledem na jím tvrzené rozdíly v odměňování. S ohledem na tvrzení stěžovatele, že trpí přechodným duševním postižením, ovšem Ústavní soud považuje za vhodné připomenout, že v nálezu sp. zn. I. ÚS 2933/15 ze dne 9. 2. 2016 (N 31/80 SbNU 401), bodě 12 s odkazem na čl. 13 odst. 1 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením obecně shrnul, že "účastní-li se soudního řízení osoba se zdravotním postižením ..., a to zejména pokud se v řízení jedná o její práva či povinnosti, jsou obecné soudy povinny zpozornět a zvláště dbát na to, aby tato osoba mohla v řízení plně uplatnit svá práva stejně jako jiní účastníci řízení. Přitom je třeba samozřejmě přihlížet k charakteru postižení konkrétní dotčené osoby a podle toho přijmout případná kompenzační opatření.". Dále pak Ústavní soud upřesnil: "V případě osob s duševním postižením tak kupříkladu minimálním přiměřeným opatřením zpravidla bude ustanovení zástupce pro řízení z řad advokátů, tak aby byla náležitě zajištěna ochrana jejich práv".

21. Dále byla napadeným rozsudkem zamítnuta kasační stížnost i proti výroku, kterým krajský soud přiznal stěžovateli osvobození od soudních poplatků ve výši 90 % namísto požadovaného úplného osvobození. Ústavní soud konstatuje, že dle výroku krajského soudu bylo stěžovateli přiznáno částečné osvobození z každé poplatkové povinnosti, nikoliv pouze z poplatku za podání žaloby, jak tvrdí stěžovatel - tento poplatek je v odůvodnění uveden pouze jako příklad. V jiné stěžovatelově věci Nejvyšší správní soud opakovaně citovaným rozsudkem č. j. 2 As 370/2017-25 ze dne 25. 1. 2018 zrušil výrok, kterým byla zcela zamítnuta žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků, neboť krajský soud měl dle citovaného rozsudku stěžovatele vyzvat k doložení konkrétních podkladů, pokud přetrvávaly jeho pochybnosti o tvrzeních stěžovatele. Není tedy pravda, že by Nejvyšší správní soud sám dospěl k závěru, že stěžovateli má být přiznáno úplné osvobození od soudních poplatků. V projednávané věci krajský soud pochybnosti o tvrzení stěžovatele neměl, naopak z jeho tvrzení vyšel i bez doložení podkladů, které by krajský soud a Nejvyšší správní soud jinak vyžadovaly. Toto rozlišení obou případů měl učinit Nejvyšší správní soud, avšak Ústavní soud konstatuje, že toto pochybení nemá ústavněprávní rozměr.

22. Přesto ani v této části napadený rozsudek Nejvyššího správního soudu nemůže obstát. Ústavní soud přistupuje k přezkumu rozhodování obecných soudů o osvobození od soudních poplatků zdrženlivě, nicméně v případech svévole, libovůle či extrémního vybočení z principů spravedlnosti je jeho zásah namístě; tyto případy Ústavní soud kvalifikuje jako porušení práva na spravedlivý proces

dle čl. 36 odst. 1 Listiny [viz nález sp. zn. III. ÚS 2603/17 ze dne 5. 12. 2017, bod 29; nález sp. zn. II. ÚS 3112/17 ze dne 20. 2. 2018, body 18-19; nebo nález sp. zn. I. ÚS 2557/13 ze dne 28. 7. 2014 (N 145/74 SbNU 235), bod 14]. V projednávaném případě je usnesení Nejvyššího správního soudu zatíženo prvky libovůle. Tvrzení Nejvyššího správního soudu, že stěžovatel poprvé v kasační stížnosti namítal že "na živobytí si musí půjčovat", je totiž nepravdivé. Již ve své žádosti stěžovatel uvádí, že má jediný příjem, a to invalidní důchod ve výši 6 142 Kč měsíčně, na nájem ve výši 5 870 Kč měsíčně si musí půjčovat a kromě toho musí platit měsíčně 500 Kč za léky. Z těchto tvrzení je zřejmé, že jeho příjem nestačí na pokrytí životních nákladů. Pokud jde o to, že až v kasační stížnosti stěžovatel uváděl, že výše nájmu činí 6 500 Kč, nepokládá Ústavní soud tento rozdíl za relevantní, neboť již podle původních tvrzení stěžovatele mu jeho měsíční příjem na nájem a léky, které užívá, nestačil. Podle napadeného rozhodnutí je tedy stěžovatel povinen hradit soudní poplatky, ačkoliv není zřejmé, z čeho by je měl být stěžovatel schopen uhradit.

23. Ústavní soud podotýká, že nepřehlédl argumentaci Nejvyššího správního soudu, která se týká množství sporů vedených stěžovatelem, a zájem Nejvyššího správního soudu, aby nedošlo k přehlcení správního soudnictví. K řešení této problematiky ovšem obsahuje právní úprava, jak byla v judikatuře vyložena, odlišné nástroje. Podle § 36 odst. 3 soudního řádu správního v případě, že návrh účastníka ve věci samé "zjevně nemůže být úspěšný", soud zamítne jeho žádost o osvobození od soudních poplatků. Nejvyšší správní soud dále ve své judikatuře dovodil, že žádosti o osvobození od soudních poplatků, ale i o ustanovení zástupce z řad advokátů nemusí být vyhověno v případech, kdy se účastník dopouští zneužití, případně šikanózního výkonu práva (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 1 As 54/2010-29 ze dne 12. 8. 2010, bod 16 a násl.; nebo rozsudek č. j. 1 As 121/2012-22 ze dne 12. 9. 2012; srov. v kontextu zastoupení osob se zdravotním postižením rozsudek č. j. 6 Ads 130/2011-30 ze dne 16. 11. 2011, podle něhož by výjimkou z pravidla, že osobám se zdravotním postižením má být ustanoven zástupce, byly situace, kdy je projevem zdravotního postižení konkrétního účastníka "kverulatořní vytváření velkého množství soudních případů, aniž by to bylo v jeho zájmu"; shodně např. rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 2 As 222/2018-14 ze dne 20. 8. 2018, bod 8). V obecné rovině tedy existují nástroje, jak zabránit zneužívání těchto institutů a zahlcování soudů. Tím se Ústavní soud nijak nevyjadřuje k otázce, zda se o některý z uvedených případů jedná i v projednávané věci.

24. Napadeným rozsudkem Nejvyššího správního soudu tedy bylo porušeno právo stěžovatele na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny. Proto Ústavní soud v této části vyhověl ústavní stížnosti podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona č. [182/1993 Sb.](#), o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů a podle § 82 odst. 3 písm. a) tohoto zákona napadené rozhodnutí zrušil.

25. Stěžovatel svou ústavní stížností napadl i usnesení krajského soudu. Ústavní soud připomíná, že v souladu s čl. 4 Ústavy je povinností všech soudů poskytovat ochranu základním právům a svobodám. Ústavní soud proto ve své činnosti vychází z principu minimalizace zásahů do rozhodovací činnosti obecných soudů a zasahuje do jejich činnosti jedině tehdy, je-li to nezbytné pro ochranu základních práv a svobod. Tento princip se projevuje i v subsidiaritě ústavní stížnosti (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu), která je zásadně až posledním prostředkem ochrany základních práv a svobod. Z principu minimalizace zásahů a ze subsidiarity ústavní stížnosti Ústavní soud dovodil své oprávnění odmítnout část ústavní stížnosti pro nepřipustnost [§ 43 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu] v situacích, kdy zrušením jen jednoho (nebo části) z napadených rozhodnutí je znovu vytvořen obecným soudům dostatečný prostor pro to, aby samy poskytly ochranu základním právům a svobodám [viz např. nález sp. zn. I. ÚS 74/06 ze dne 3. 10. 2006 (N 175/43 SbNU 17), bod 5; nález sp. zn. II. ÚS 200/13 ze dne 16. 7. 2013 (N 123/70 SbNU 127); nález sp. zn. III. ÚS 2428/13 ze dne 13. 6. 2014 (N 123/73 SbNU 869); nález sp. zn. IV. ÚS 2722/13 ze dne 3. 2. 2015 (N 22/76 SbNU 313), bod 28]. Je na Ústavním soudu, aby při respektování zásady minimalizace zásahů uvážil, jak rozsáhlý zásah do rozhodování obecných soudů považuje v konkrétním případě za

nezbytný pro nápravu zjištěného porušení základních práv či svobod. Rozhodne-li Ústavní soud o nepřijatelnosti části ústavní stížnosti z tohoto důvodu, jde o výsledek jeho uvážení, který nemá žádnou spojitost se skutečným vyčerpáním opravných prostředků stěžovatelem [srov. např. nález sp. zn. I. ÚS 1860/16 ze dne 3. 11. 2016 (N 208/83 SbNU 299)]. V projednávaném případě dospěl Ústavní soud k závěru, že pro ochranu základních práv a svobod stěžovatele postačuje zrušit napadený rozsudek Nejvyššího správního soudu, jehož úkolem bude mimo jiné se vypořádat se svým dřívějším rozsudkem v jiné věci stěžovatele. Část ústavní stížnosti směřující proti usnesení krajského soudu proto Ústavní soud odmítl pro nepřijatelnost podle § 75 odst. 1 ve spojení s § 43 odst. 1 písm. e) zákona o Ústavním soudu.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)